

مقدمه مؤلف

دوست خوبم، سلام!

تغییر رویکرد آزمون ورودی مدارس تیزهوشان هرچند در ابتدا خوشایند عده‌ی زیادی از دبیران و دانش‌آموزان نبود، ولی عملاً حالا بعد از گذشت چهار سال از این رویکرد، مشخص شده که این حرکت، حداقل در آزمون ورودی سال هفتم بسیار سنجیده بوده است.

اما این کتاب!

کتابی که در حال خواندن مقدمه‌ی آن هستید، کتاب اول از سری کتاب‌های «سه‌گانه‌ی هوش خیلی سبز» است که پس از بررسی آزمون‌های جدید تیزهوشان (۱۳۹۷ تا ۱۴۰۰) و براساس نیاز بسیاری زیادی که در این قسمت (هوش کلامی و درک مطلب) حس می‌شد تألیف شده است.

تلاش کردم کتاب را براساس دسته‌بندی‌های فنی، ابتدا به دو دسته‌ی بزرگ «هوش کلامی» و «درک مطلب» تقسیم کنم و در هر دسته هم زیرمجموعه‌های مرتبی تشکیل شد تا دانش‌آموز با یک نظم ذهنی مناسب ابتدا خاستگاه سؤالات را بشناسد و سپس به یادگیری و تمرین بپردازد.

در هر تیپ ابتدا درس‌نامه با نماد به معرفی می‌پردازد، سپس پیش‌نیاز سؤالات آن تیپ که با نماد مشخص شده، معرفی می‌شود و ترفند حل سؤالات با نماد به طور خلاصه هر چه لازم دارید در اختیارتان قرار می‌دهد. دو مثال حل‌شده با توضیح کامل و بیست و پنج سؤال غیرتکراری و متمایز که با شیب آسان به دشوار مرتب شده‌اند در هر تیپ وجود دارد. پاسخ‌های تشریحی این کتاب با صبر و حوصله نوشته شده است و هیچ سؤالی را پیدا نمی‌کنید که پاسخ تشریحی کامل نداشته باشد و در دل هر پاسخ تشریحی عموماً نکته‌های آموزشی بسیار خوبی قرار دارد؛ پس حتی اگر به سؤالی پاسخ درست داده‌اید هم، توصیه می‌کنم پاسخ تشریحی آن سؤال را حتماً مطالعه کنید!

این کتاب شامل ۴۵ تیپ ۲۵ سؤالی است، ولی باور کنید سؤالات این کتاب نه ۱۱۲۵ بلکه ۱۳۱۸ تاست! چون در بعضی از تیپ‌ها هر سؤال خودش شامل ۲ تا ۵ سؤال می‌شود.

امیدوارم با مطالعه‌ی دقیق مطالب این کتاب علاوه بر موفقیت در آزمون‌های ورودی تیزهوشان و مدارس برتر، بتوانید صاحب مهارتی بی‌نظیر در مطالعه، درک مطلب و استدلال شوید.

جا دارد علاوه بر تشکر بسیار ویژه از تیم تألیف انتشارات خیلی سبز به سرپرستی آقایان مهندس علی باقری و محمدرضا محمدی و همراهی سرکار خانم مرادی، از همسر و فرزندم به سبب همراهی و همدلی، دوستان گرامی‌ام که در تألیف این اثر یاور من بوده‌اند، خانم‌ها پرشاد پورمندی، سلینا تیانی خیابانی، دایانا غفاری و مینا ملایی، دستیاران گرامی‌ام، جناب آقای امید صدیقی و سرکار خانم دردانه غلامی و همکار و رفیق گرانقدرم جناب آقای شهاب شاهپرویزی به سبب رهنمودهای ویژه‌اش تشکر و قدردانی شایسته‌ای داشته باشم.

شاد باشید - محمدرضا فاتحی نسب

بخش اول: هوش کلامی

۷

فصل اول: واژه

- ۸ تیپ ۱: معادل کلامی _____
- ۱۰ تیپ ۲: املاي واژه _____
- ۱۲ تیپ ۳: مترادف‌ها _____
- ۱۴ تیپ ۴: متضادها _____

۱۷

فصل دوم: ارتباط واژه‌ها

- ۱۸ تیپ ۵: ارتباط واژه‌ها: جزء و کل _____
- ۲۰ تیپ ۶: ارتباط واژه‌ها: جایگاه و کاربرد _____
- ۲۲ تیپ ۷: ارتباط واژه‌ها: دلیل و اثر _____
- ۲۴ تیپ ۸: ارتباط واژه‌ها: شکل و ساختار _____
- ۲۶ تیپ ۹: کنایه و مثل _____
- ۲۸ تیپ ۱۰: کلمات مرتبط _____
- ۳۱ تیپ ۱۱: کلمات متفاوت _____
- ۳۳ تیپ ۱۲: ویژگی مشترک کلمات _____
- ۳۵ تیپ ۱۳: چینش منطقی کلمات _____
- ۳۸ تیپ ۱۴: ترتیب با حروف الفبا _____
- ۴۰ تیپ ۱۵: کلمات به هم ریخته _____
- ۴۲ تیپ ۱۶: کاربرد حروف در جمله _____

۴۶

فصل سوم: جمله

- ۴۷ تیپ ۱۷: جمله‌سازی _____
- ۴۹ تیپ ۱۸: کامل کردن جمله _____
- ۵۱ تیپ ۱۹: چینش منطقی جملات _____
- ۵۶ تیپ ۲۰: ارتباط معنایی _____

۶۱

فصل چهارم: کلامی - سرعتی

- ۶۲ تیپ ۲۱: واژه‌سازی _____
- ۶۴ تیپ ۲۲: پاسخ به پرسش‌های متن _____
- ۷۵ تیپ ۲۳: تشخیص گروه‌های معنایی _____
- ۷۷ تیپ ۲۴: تشخیص زوج مشابه یا متفاوت _____
- ۸۶ تیپ ۲۵: دسته‌بندی براساس ویژگی کلمات _____

بخش دوم: درک مطلب

۸۹

فصل پنجم: درک مطلب

- ◀ تیپ ۲۶: عنوان متن _____ ۹۰
- ◀ تیپ ۲۷: هدف نویسنده _____ ۹۴
- ◀ تیپ ۲۸: ادامه‌ی متن _____ ۹۹
- ◀ تیپ ۲۹: همخوانی با متن _____ ۱۰۳
- ◀ تیپ ۳۰: مصداق و مثال _____ ۱۰۸
- ◀ تیپ ۳۱: نتیجه‌گیری از متن _____ ۱۱۳
- ◀ تیپ ۳۲: کامل کردن پاراگراف _____ ۱۱۷
- ◀ تیپ ۳۳: تقویت و تضعیف متن _____ ۱۲۵
- ◀ تیپ ۳۴: سؤال از متن کوتاه _____ ۱۳۱
- ◀ تیپ ۳۵: سؤال از متن بلند _____ ۱۳۸

۱۵۳

فصل ششم: استدلال

- ◀ تیپ ۳۶: جزء الزامی _____ ۱۵۴
- ◀ تیپ ۳۷: نتیجه‌ی منطقی _____ ۱۵۶
- ◀ تیپ ۳۸: رمزگشایی _____ ۱۶۰
- ◀ تیپ ۳۹: رمزگذاری قراردادی _____ ۱۶۳
- ◀ تیپ ۴۰: نسبت‌های فامیلی _____ ۱۶۶
- ◀ تیپ ۴۱: جهت‌یابی _____ ۱۷۰
- ◀ تیپ ۴۲: استدلال متنی _____ ۱۷۳
- ◀ تیپ ۴۳: استدلال مشابه _____ ۱۷۷
- ◀ تیپ ۴۴: استدلال چندبخشی _____ ۱۸۳
- ◀ تیپ ۴۵: کفایت داده‌ها _____ ۱۸۸
- ◀ پاسخ‌نامه _____ ۱۹۳

بخش اول: هوش کلامی

فصل ۱

واژه

معادل کلامی

تیپ ۱

درسنامه در این تیپ سؤالات که خیلی نزدیک به تیپ معنی واژه هست، ولی با اون خیلی خیلی فرق داره، شما باید بعد از خوندن یک توضیح یا توصیف عموماً یک جمله‌ای، به کلمه‌ی مورد نظر سؤال پی ببرید و گزینه‌ی مورد نظر را پیدا کنید. ✂️ برای این‌که این نوع سؤال‌ها رو جواب بدید حتماً باید دایره‌ی لغات کاملی داشته باشید. پس لازمه که به واژه‌نامه‌ی آخر کتاب فارسی امسال و سال‌های گذشته نگاهی بندازید.

جمله‌ی توضیحی رو حداقل دو بار بخونید و کلمه یا کلمه‌هایی رو که به ذهنتون می‌یاد، بنویسید. حالا ببینید که سؤال از شما چی خواسته؟ خود کلمه‌ی مورد نظر یا حرف اول یا حرف آخرش؟ حالا بین گزینه‌ها چرخه بزنید و تصمیم بگیرید!

مثال معادل عبارت «شخصی که وظایف خود را به نحو شایسته و به موقع انجام می‌دهد» در کدام گزینه آمده است؟

- ۱ وقت‌شناس ۲ مُصمّم ۳ مسئول ۴ زحمتکش

پاسخ من هم اول فکر کردم وقت‌شناس، جواب این سؤاله ولی وقتی توضیح واژه رو دوباره خوندم، متوجه شدم که باید «به نحو شایسته» رو جدی بگیرم. شاید کسی وقت‌شناس باشه، ولی کارها رو به نحو شایسته انجام نده!! دوباره به گزینه‌ها نگاه کردم. مصمّم و زحمتکش همون ابتدا حذف شدن و رسیدم به جواب درست؛ یعنی گزینه‌ی سه.

مثال حرف آخر یک کلمه‌ی شش‌حرفی به معنی «راز و نیاز کردن با خدا» کدام است؟

- ۱ ش ۲ ت ۳ ز ۴ ع

پاسخ کلمه‌هایی که بعد از خوندن توضیح واژه به ذهنم رسید، (عبادت، نیایش، نماز و مناجات) بودند که فقط مناجات شش‌حرفی بود که با حرف (ت) به پایان رسیده، پس جواب شد گزینه‌ی دو.

سؤالات تیپ ۱

(ششم به هفتم ۱۴۰۰)

۱) کالایی که دارای شرایط لازم و قابل قبول است به کالای معروف است.

- ۱ همگانی ۲ استاندارد ۳ بومی ۴ پرمصرف

۲) اگر شما «اقدام به کاری، به جای فرد دیگری و به نمایندگی از طرف او» کنید به این کار شما چه می‌گویند؟

- ۱ وکالت ۲ نظارت ۳ داوری ۴ حکمیت

۳) من نمی‌توانم در کارهایم تصمیم قطعی بگیرم. من یک شخص هستم.

- ۱ عجلو ۲ ترسو ۳ مردّد ۴ قاطع

۴) کلمه‌ی معادل «از کسی با ابراز محبت و قدردانی رفع رنجش کردن» کدام است؟

- ۱ تقدیر ۲ مهربانی ۳ همدلی ۴ دلجویی

۵) اگر دشمن به صورت غافل‌گیرکننده به کشور ما حمله کند و ما را وادار به پیکار نماید، می‌گوییم جنگ به ما شده است.

- ۱ تکلیف ۲ اشغال ۳ نفوذ ۴ تحمیل

۶) «مسائل را پشت گوش انداختن و دست کم گرفتن» معادل کدام گزینه است؟

- ۱ فراموشکاری ۲ سهل‌انگاری ۳ کم‌تجربگی ۴ مسخره‌کردن

- ۷) معادل «کسی که هر چه قدر به ثروت و دارایی‌هایش اضافه می‌شود، قانع نمی‌شود» در کدام گزینه آمده است؟
 ۱ خسیس ۲ حریص ۳ کلاهبردار ۴ حسود
- ۸) به آن چه که باعث آزرده‌خاطری و ناراحتی می‌شود چه می‌گویند؟
 ۱ ملال‌آور ۲ دماغ‌پرور ۳ سهمگین ۴ طفولیت
- ۹) «فردی که وانمود می‌کند کسی است که نیست!» معادل کدام گزینه است؟
 ۱ دروغگو ۲ کلاهبردار ۳ شتاد ۴ جاسوس
- ۱۰) معادل «کسی که همواره فکر می‌کند دیگران نسبت به او حسادت می‌ورزند» کدام است؟
 ۱ بدگمان ۲ بدخو ۳ حسود ۴ حساس
- ۱۱) به کتابی که درباره‌ی طرز تلفظ صحیح واژه، موارد کاربرد آن و مترادف‌های آن به ما اطلاعات می‌دهد چه می‌گویند؟
 ۱ دایرةالمعارف ۲ لغت‌نامه ۳ کتاب چاپی ۴ کتاب مرجع
- ۱۲) شرط و پیمان بستن با خداوند برای رسیدن به حاجت را می‌گویند.
 ۱ اجابت ۲ مرحمت ۳ نظر ۴ نذر
- ۱۳) کلمه‌ای پنج حرفی به معنی «درخواست عفو یا کمک از کسی برای کمک به دیگری» کدام است؟
 ۱ وساطت ۲ شهادت ۳ شفاعت ۴ شجاعت
- ۱۴) کلمه‌ای معادل «خواستن کاری از کسی با زور و ارباب‌وی» در کدام گزینه آمده است؟
 ۱ تهدید ۲ تطمیع ۳ تحقیر ۴ تقدیر
- ۱۵) «حمله‌ی ناگهانی به دشمن به منظور غافلگیرکردن و ضربه‌زدن» در کدام گزینه آمده است؟
 ۱ شبیخون ۲ کمین ۳ ضدحمله ۴ عملیات
- ۱۶) معادل کلامی «کسی که در دانش و ادب بر دیگران برتری یابد» در کدام گزینه آمده است؟
 ۱ هنرمند ۲ فاضل ۳ عالم ۴ ادیب
- ۱۷) «مال و خواسته‌های که از دشمن گرفته می‌شود» نامیده می‌شود.
 ۱ باج ۲ خراج ۳ مجازات ۴ غنیمت
- ۱۸) کلمه‌ای که معادل «شخصی که تظاهر به نیکوکاری می‌کند، ولی در باطن نیکوکار نیست» می‌باشد، در کدام گزینه آمده است؟
 ۱ چاپلوس ۲ شتاد ۳ ریاکار ۴ ظالم
- ۱۹) کلمه‌ای به معنای «آسیب ناشی از تماس بدن با جسم یا بخار داغ» با کدام حرف شروع می‌شود؟
 ۱ آ ۲ ز ۳ ل ۴ ت
- ۲۰) دومین حرف از کلمه‌ی شش حرفی به معنی «پولی که دولت از افراد دارای درآمد در کشور دریافت می‌کند» کدام است؟
 ۱ ت ۲ م ۳ الف ۴ ل
- ۲۱) در عبارت زیر، «به ستوه آورد» معادل کدام گزینه است؟
 «رفتار ناشایست فرزند، مادرش را به ستوه آورد.»
 ۱ اجبارکردن ۲ به‌تنگ‌آوردن ۳ پشیمان‌کردن ۴ ستودن
- ۲۲) «وسیله‌ی روشن کردن اجاق و آتش در فضای بیرون از خانه» که دارای پنج حرف است، با کدام حرف پایان می‌پذیرد؟
 ۱ ق ۲ ت ۳ ک ۴ م
- ۲۳) اولین حرف از کلمه‌ی چهار حرفی به معنای «جایی که رودخانه یا آب‌های دیگر در آن جریان دارند» کدام است؟
 ۱ میم ۲ شین ۳ ی ۴ لام
- ۲۴) کلمه‌ای به معنی «کسی که اموال یا دارایی یا اطلاعات دیگران را بدون رضایت و اطلاع ایشان صاحب می‌شود» چند حرفی است و با چه حرفی به پایان می‌رسد؟
 ۱ ۹ حرفی - ر ۲ ۴ حرفی - د ۳ ۳ حرفی - د ۴ ۴ حرفی - ل
- ۲۵) کلمه‌ای معادل «قابلیت و توانایی افراد در انجام کارها» چند حرف دارد و با چه حرفی شروع می‌شود؟
 ۱ ۷ حرف - الف ۲ ۳ حرف - ه ۳ ۵ حرف - خ ۴ ۷ حرف - ت

(۱۳) **گزینه ۳** به درخواست عفو یا کمک از کسی برای دیگری، شفاعت گفته می‌شود.

مراقب باشید که «وساطت» شامل درخواست عفو نمی‌شود.

(۱۴) **گزینه ۱** تهدیدکردن، یعنی کسی را ترساندن برای این که کاری را انجام دهد که قبلاً مایل به انجام آن نیست یا منصرف کردن کسی از کار مورد علاقه‌اش با زور و ارعاب.

تطمیع، یعنی کسی را به طمع آوردن و به کاری وادارکردن.

(۱۵) **گزینه ۱** کمین حتماً به معنی حمله نیست و گاهی برای جمع‌آوری اطلاعات انجام می‌شود. ضدحمله هم که از اسمش پیداست، برای حمله‌ی متقابل به کار می‌رود. عملیات هم به هر نوع فعالیت گفته می‌شود.

(۱۶) **گزینه ۲** در گزینه‌ی (۳) مشخص نشده عالم یا عالم و حتی اگر منظور، عالم باشد، عالم کسی است که کارش جست‌وجوی علم است که معادل فارسی آن دانشمند می‌شود. ادیب هم کسی است که کارش شعر و ادبیات است.

(۱۷) **گزینه ۴** باج و خراج هم‌معنی هستند و در گذشته پادشاهان از رعایای خود می‌گرفتند.

باج را بابت محافظت از مردم در برابر حمله‌ی دشمنان و خراج هم سهمی از محصولات کشاورزی کشاورزان بود که به پادشاه می‌رسید.

(۱۸) **گزینه ۳** «ریاکار» کسی است که نظاهر به کار نیک می‌کند، در حالی که واقعاً نیکوکار نیست!

(۱۹) **گزینه ۴** تاول‌زدن یکی از عوارض پوستی است که در اثر تماس بدن با جسم یا بخار داغ اتفاق می‌افتد.

(۲۰) **گزینه ۳** مالیات، پولی است که دولت‌ها از افراد یا مؤسسات دارای درآمد دریافت می‌کنند و دومین حرف آن هم الف است.

(۲۱) **گزینه ۲** به ستوه آورد، یعنی واقعاً راه چاره‌ای برایش باقی نگذاشت.

اجبارکردن: کسی را واداشتن برای انجام کاری

پشیمان کردن: اقداماتی که باعث می‌شود کسی از سخن یا کاری که کرده پشیمان شود.

ستودن: تعریف کردن، تمجیدکردن

(۲۲) **گزینه ۱** چخماق یا سنگ آتش‌زنه، سنگی است سخت از جنس کوارتز که بر اثر اصطکاک جرقه می‌زند و می‌توان با آن در بیرون از خانه آتش روشن کرد.

کبریت هم پنج‌حرفی است، ولی چون در عبارت فضای بیرون از خانه عنوان شده پاسخ صحیح نیست. فندک هم که ۴ حرفی است.

(۲۳) **گزینه ۱** «مسئله» بستری است که روی آن آب‌ها جاری هستند.

(۲۴) **گزینه ۳** گزینه‌ی (۱): کلاهبردار کسی است که با فریب طرف مقابل صاحب همه یا بخشی از دارایی طرف مقابل می‌شود.

گزینه‌ی (۲): شیاد کسی است که وانمود می‌کند شخص دیگری است. گزینه‌ی (۴): قاتل است!!! بنابراین پاسخ صحیح این سؤال «دزد» است.

(۱) **گزینه ۲** کالای استاندارد کالایی است که شرایط لازم و قابل قبول برای مصرف را داشته باشد.

در مورد سایر گزینه‌ها (همگانی) یعنی کالایی که عموم مردم آن را مصرف می‌کنند مثل (نان) که می‌تواند شرایط لازم و قابل قبول را نداشته باشد و (پرمصرف) هم به همین صورت است مثلاً (ماسک) خیلی پرمصرف است ولی شاید بعضی از ماسک‌ها شرایط لازم و قابل قبول را نداشته باشند.

(۲) **گزینه ۱** داوری و حکمیت مترادف هستند و به معنی شخصی که از دو طرف یک اختلاف انتخاب می‌شود تا قضاوت کند؛ بنابراین نمی‌توانند پاسخ صحیح این سؤال باشند.

(۳) **گزینه ۳** شخص مردد همواره تردید دارد که آیا کاری که می‌کند درست است یا خیر. ولی شما تردید نداشته باشید! راهی که انتخاب کردید صحیح است.

(۴) **گزینه ۴** اگر با عملی یا سخنی کسی را آزرده‌خاطر کردید باید حتماً از او دلجویی کنید!

همدلی یعنی هم‌احساس کردن خود با دیگران
تقدیر به معنی تشویق و سرنوشت آمده است.

(۵) **گزینه ۴**

تکلیف: کاری که بر عهده‌ی ما نهاده شده است.

اشغال: به تصرف در آوردن جایی یا جایگاهی با زور یا تهدید.

نفوذ: واردشدن به صورت نامحسوس.

(۶) **گزینه ۲** البته سهل‌انگاری عموماً به خاطر کم‌تجربگی اتفاق می‌افتد.

(۷) **گزینه ۲** کسی که حرص و طمع دارد و هیچ وقت به داشته‌هایش قانع نیست. خسیس پول خرج نمی‌کند. کلاهبردار دیگران را فریب می‌دهد و حسود از موفقیت‌های دیگران اذیت می‌شود!

(۸) **گزینه ۱**

دماغ‌پرور: رایحه یا بویی که باعث حال خوش می‌شود.

سهمگین: ترسناک

طفولیت: ایام کودکی

(۹) **گزینه ۳** شتادی نوعی از دروغ‌گویی در مورد جایگاه است. کلاهبردار هم کسی است که یا از ضعف طرف مقابل سوء استفاده می‌کند یا با شتادی به او خسارت می‌زند.

جاسوس هم نوعی شتاد است که با شتادی اطلاعات به دست می‌آورد.

(۱۰) **گزینه ۱** بدخو به معنی بداخلاق است که نزدیک‌ترین گزینه به گزینه‌ی صحیح طراحی شده است. حساس هم کسی است که آستانه‌ی تحمل پایینی نسبت به اتفاقات پیرامون خود دارد.

(۱۱) **گزینه ۲** دایرةالمعارف: دانشنامه، کتابی که در آن در مورد یک یا چند موضوع مطالب علمی بیان می‌شود.

کتاب مرجع: کتابی که اکثر صاحب‌نظران یا مدرسان یک رشته به آن رجوع یا مراجعه می‌کنند.

(۱۲) **گزینه ۴** اجابت به معنی قبول کردن، مرحمت: مهربانی، لطف و بخشش، نظر: عقیده، نگاه کردن